

STRAŻ MIEJSKA
MIASTA KRAKOWA
W LATACH
1991-2016

SERIA WYDAWNICZA WYDZIAŁU NAUK O BEZPIECZEŃSTWIE
KRAKOWSKIEJ AKADEMII IM. ANDRZEJA FRYCZA MODRZEWSKIEGO

„BEZPIECZEŃSTWO I OBRONNOŚĆ”

9

STRAŻ MIEJSKA MIASTA KRAKOWA W LATACH 1991-2016

MONOGRAFIA

SŁAWOMIR MAZUR, MONIKA OSTROWSKA,
JANUSZ WOJTYCZA

KRAKOWSKA AKADEMIA IM. ANDRZEJA FRYCZA MODRZEWSKIEGO
WYDZIAŁ NAUK O BEZPIECZEŃSTWIE

2016 BEZPIECZEŃSTWO I OBRONNOŚĆ

Rada Wydawnicza Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego:
Klemens Budzowski, Maria Kapiszewska, Zbigniew Maciąg, Jacek M. Majchrowski

Rada naukowa serii wydawniczej „Bezpieczeństwo i Obronność” Wydziału Nauk
o Bezpieczeństwie Krakowskiej Akademii im Andrzeja Frycza Modrzewskiego
Mieczysław Bieniek (Polska), Edward Gruszka (Polska), Boris Dürkech (ONZ),
Janusz Kręcikij (Polska), Sławomir M. Mazur – przewodniczący (Polska),
François Fd Miche (Szwajcaria), Cindy Miller (USA), Monika Ostrowska (Polska),
Eric Pouliquen (Francja), Michal Pružinský (Słowacja), Rastislav Rosinský (Słowacja),
Piotr Sienkiewicz (Polska), Jan Widacki (Polska), Karlheinz Viereck (Niemcy)

Redakcja: Monika Ostrowska, Janusz Wojtycza

Recenzent: dr hab. Stanisław Gulak

Konsultacja:

Zastępca Komendanta Straży Miejskiej Miasta Krakowa ds. operacyjnych Zbigniew Ulman,
Naczelnik Wydziału Organizacyjnego Straży Miejskiej Miasta Krakowa Paweł Para

Korekta: Maria Kasza

Publikacja powstała w ramach projektu badawczego Krakowskiej Akademii
im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego nr WNoB/DS/3/2015
„Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców Krakowa”

Fotografie zamieszczone w publikacji są autorstwa oraz stanowią własność
Straży Miejskiej Miasta Krakowa

Projekt okładki: Oleg Aleksejczuk

Na okładce rewers medalu „Memoria Gratum Facit – Za zasługi dla Wydziału Nauk
o Bezpieczeństwie Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego” autorstwa
Czesława Dźwigaja

ISBN 978-83-65208-62-0

Copyright© by Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Kraków 2016

Żadna część tej publikacji nie może być powielana ani magazynowana
w sposób umożliwiający ponowne wykorzystanie,
ani też rozpowszechniana w jakiegokolwiek formie
za pomocą środków elektronicznych, mechanicznych, kopiujących,
nagrywających i innych, bez uprzedniej pisemnej zgody właściciela praw autorskich

Na zlecenie:

Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

www.ka.edu.pl

Wydawca: Oficyna Wydawnicza AFM KAAFM, Kraków 2016

Sprzedaż prowadzi: e-mail: ksiegarnia@kte.pl

Skład: Oleg Aleksejczuk

Druk i oprawa: MKpromo

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne (<i>Adam Młot</i>)	7
Wprowadzenie	9
Straż Miejska w Krakowie w latach 1991–2016	11
Straże miejskie dawniej i obecnie	95
Podstawy prawne funkcjonowania straży miejskiej	101
Struktura i zadania Straży Miejskiej	103
Struktura organizacyjna komendy i oddziałów Straży Miejskiej Miasta Krakowa	113
System szkoleń w Straży Miejskiej w Krakowie	121
Programy profilaktyczne realizowane przez Straż Miejską	129
Pojazdy Straży Miejskiej	153
Psy służbowe	157
Wybrane osiągnięcia strażników miejskich	161
Perspektywy rozwoju Straży Miejskiej w Krakowie	173

SŁOWO WSTĘPNE

Jedną z reform, przeprowadzonych w ramach przemian ustrojowych początku lat 90. ubiegłego stulecia, była reforma samorządowa. Do dziś uznawana jest przez wielu znawców za jedną z najbardziej udanych reform tego okresu. W pierwszych miesiącach 1990 roku przyjęty został pakiet ustaw samorządowych. W miejsce istniejących w PRL rad narodowych wprowadzono rady gmin o znacznie większych uprawnieniach. Podstawowym zadaniem gminy stało się zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty lokalnej, a jednym z głównych problemów, które zostały postawione przed gminami były kwestie porządku publicznego. Narzędziem, jakie w rozwiązywaniu tego problemu otrzymały organy wykonawcze gmin (burmistrzowie i prezydenci miast) była możliwość utworzenia umundurowanej straży miejskiej.

Z takiego też uprawnienia skorzystały władze ówczesnego Krakowa. Zarządzeniem Nr 9/91 Prezydenta Miasta Krakowa z dnia 25 marca 1991 roku o utworzeniu Straży Miejskiej w Krakowie z dniem 2 kwietnia 1991 roku powołana została nowa formacja – Straż Miejska. Od tej daty liczy się już ponad 25-letnia historia jednostki, którą przyszło mi kierować w roku jubileuszowym.

Swoją działalność krakowska Straż Miejska rozpoczęła jako formacja zajmująca się niemal wyłącznie porządkiem i czystością w miejscach publicznych. Na przestrzeni lat, wraz ze zmianami społeczno-gospodarczymi rosła lawinowo nie tylko liczba zgłaszanych do Straży interwencji, zmieniał się także profil spraw, które trafiały do jednostki. Wraz z rozwojem samorządności, mieszkańcy właśnie we władzy lokalnej i jej organach upatrywali remedium na swoje problemy. To ta władza była i jest bliżej mieszkańca, jest bardziej dostępna, a w działaniach niejednokrotnie sprawniejsza i szybsza, niż odległa i bardziej zbiurokratyzowana władza centralna.

Przez 25 lat zmieniły się radykalnie problemy życia codziennego, pojawiły się zjawiska nowe, o których w latach 90. ubiegłego wieku niewielu z nas nawet słyszało. Przed strażami zarysował się dylemat pomiędzy oczekiwaniami mieszkańców, a niezmiennymi od lat i niepasującymi do współczesności uprawnieniami i prawnymi ramami działania. Dla wielu straż, to nic innego, jak „druga policja”, która powinna zająć się bezpieczeństwem (wybrykami chuligańskimi, wandalami malującymi graffiti na murach, drobnymi kradzieżami itp.) ale także profilaktyką, ochroną środowiska, ekologią, a także – zachowując funkcje służebne – reagować równocześnie na zgłoszenia dotyczące dzikich, rannych, zagubionych lub niebezpiecznych i egzotycznych zwierząt, zanieczyszczenia powietrza pochodzące z nie-

legalnego spalania odpadów i niesprawnych samochodów, osób bezdomnych, które odmawiają pomocy socjalnej lub medycznej. Jednocześnie, podejmowane od lat, próby zmiany przepisów dające strażom realne możliwości działania (jak chociażby banalne zatrzymanie w ruchu ciężarówki, która wyjeżdżając z budowy nawozi na drogę błoto i kurz), spotykają się z zarzutami nieuprawnionego wzrostu uprawnień i napotykają na irracjonalny opór.

Niniejsza publikacja jest próbą zapoznania czytelnika z działalnością Straży Miejskiej Miasta Krakowa na przestrzeni 25 lat, jej rozwojem i wyposażeniem. Stanowi źródło wiedzy na temat realizowanych przez Straż Miejską Miasta Krakowa różnorodnych zadań przez pryzmat codziennej służby. Mam też nadzieję, że stanie się punktem wyjścia do dyskusji o jej przyszłości.

Adam Młot
Komendant Straży Miejskiej Miasta Krakowa

WPROWADZENIE

Inspiracją do powstania niniejszej monografii stał się jubileusz ćwierćwiecza działalności Straży Miejskiej Miasta Krakowa, umundurowanej jednostki organizacyjnej, podporządkowanej Prezydentowi Miasta, powołanej w celu ochrony życia, zdrowia i mienia obywateli przed bezprawnymi zamachami oraz ochrony porządku i spokoju w miejscach publicznych. Organizację Straży Miejskiej umożliwiła *Ustawa z 6 kwietnia 1990 roku o Policji*, na podstawie której Prezydent Miasta Krakowa Krzysztof Bachmiński 25 marca 1991 r. *Zarządzeniem Nr 9/91 o utworzeniu Straży Miejskiej* powołał ją do życia. Straż Miejska w Krakowie zastąpiła istniejące wcześniej – utworzoną 16 sierpnia 1975 roku Miejską Służbę Porządkową i utworzoną 22 czerwca 1989 roku Dzielnicową Straż Porządkową Kraków-Śródmieście. Początkowo Straż zatrudniała 155 osób, w tym 145 funkcjonariuszy. Mieściła się w budynku Urzędu Miasta Krakowa w Pałacu Wielkopolskich przy placu Wszystkich Świętych 3/4, a później przez kolejne 6 lat w Rynku Podgórskim.

W roku 1997 uchwalona *Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku o strażach gminnych* doprecyzowała zadania i uprawnienia funkcjonariuszy Straży. W tym samym roku Straż Miejska otrzymała nową siedzibę przy ul. Dobrego Pasterza 116. Zwiększyła się o 50 liczba etatów, co umożliwiło objęcie działalnością nowych rejonów miasta. Została też rozbudowana struktura organizacyjna. Dziś Straż zatrudnia 488 funkcjonariuszy i już sam ten fakt samo sugeruje o wiele większy zakres działań i liczbę interwencji. Przez cały okres ćwierćwiecza zwiększała się liczba patroli, zgłoszeń ze strony mieszkańców oraz podejmowanych działań. Równocześnie znacznemu poszerzeniu uległ zakres obowiązków od początkowo niemal wyłącznie zabezpieczenia porządku publicznego do realizowanego obecnie szerokiego wachlarza zagadnień, obejmującego ruch drogowy, profilaktykę, ekologię, kontrolę palenisk, walkę z grafitti i szereg innych. Staż Miejska stała się nieodłącznym elementem pejzażu miejskiego, a równocześnie zaskarżyła sobie na zaufanie, którym darzy ją społeczeństwo miasta.

Działalność Straży Miejskiej Miasta Krakowa nie była dotychczas przedmiotem badań naukowych i stąd należy uznać niniejszą monografię za pierwszą pionierską próbę ujęcia całości kształtu jej służby. Obejmuje zarys jej historii w ujęciu chronologicznym oraz omówienie najważniejszych zagadnień związanych z jej funkcjonowaniem, jak podstawy prawne, strukturę i zadania, funkcjonowanie oddziałów, system szkolenia, elementy bazy logistycznej, realizowane programy profilaktyczne, współpracę ze środowiskiem, instytucjami i organizacjami oraz wybrane osiągnięcia funkcjonariuszy Straży. Stosunkowo krótki okres przygoto-

wania opracowania nie pozwolił na szerszą i bardziej wnikliwą analizę poszczególnych aspektów działalności, jednak można ocenić, że osiągnięty stan uzasadnia publikację wyników przeprowadzonych badań.

Należy wspomnieć, że osiągnięte efekty są dziełem z jednej strony istniejącej struktury, której udzielają wsparcia władze miasta, a z drugiej strony licznych funkcjonariuszy, pełniących zaszczytną służbę w szeregach krakowskiej Straży Miejskiej, którym autorzy dedykują to opracowanie.